משום צובע אין משום נטילת נשמה לא אימא אף משום צובע אמר רב מילתא דאמרי אימא בה מילתא דלא ליתו דרי בתראי וליחכו עלי צובע במאי ניחא ליה ניחא דליתווס בית השחיטה דמא כי היכי דליחזווה אינשי וליתו ליזבנו מיניה: והמולחו והמעבדו: [א]היינו מולח והיינו מעבד ר' יוחנן ור"ל דאמרי תרווייהו אפיק חד מינייהו ועייל [א]שירטוט אמר רבה בר רב הונא האי מאן דמלח בישרא חייב משום מעבד [ב]רבא אמר אין עיבוד באוכלין אמר רב אשי ואפילו רבה בר רב הונא לא אמר אלא דקא בעי ליה לאורחא אבל לביתא לא משוי איניש מיכליה עץ: [ג]והממחקו והמחתכו: אמר רבי אחא בר חנינא [ד]השף בין העמודים בשבת חייב משום ממחק אמר רבי חייא בר אבא ג' דברים סח לי רב [ה]אשי משמיה דרבי יהושע בן לוי [ו]המגרר ראשי כלונסות בשבת חייב משום מחתך [ז]הממרח רטיה בשבת חייב משום ממחק [ח]והמסתת את האבן בשבת חייב משום מכה בפטיש אמר ר' שמעון (א) בן קיסמא אמר רבי שמעון בן לקיש [ט]הצר צורה בכלי והמנפח בכלי זכוכית חייב משום מכה בפטיש א"ר יהודה [י]האי מאן דשקיל אקופי מגלימי חייב משום מכה בפטיש והני מילי דקפיד עלייהו: [כ]והכותב שתי אותיות: ת"ר [ל]כתב אות אחת גדולה ויש במקומה לכתוב שתים פטור מחק אות גדולה ויש במקומה לכתוב שתים חייב אמר רבי מנחם בר' יוסי וזה חומר במוחק מבכותב: הבונה והסותר המכבה והמבעיר והמכה בפטיש: רבה ור' זירא דאמרי תרווייהו [מ]כל מידי דאית ביה גמר מלאכה חייב משום מכה בפטיש: אלו אבות מלאכות: [נ]אלו [ס]לאפוקי מדר"א דמחייב על תולדה במקום אב: חסר אחת: לאפוקי מדר' יהודה [ע]דתניא ר' יהודה מוסיף את השובט והמדקדק אמרו לו [פ]שובט הרי הוא בכלל מיסך מדקדק הרי הוא בכלל אורג: **מתני'** ועוד כלל אחר אמרו [צ]כל הכשר להצניע ומצניעין כמוהו והוציאו בשבת חייב חטאת עליו וכל שאינו כשר להצניע ואין מצניעין כמוהו והוציאו בשבת אינו חייב אלא המצניעו: **גמ'** כל הכשר להצניע לאפוקי מאי אמר רב פפא [ק]לאפוקי דם נדה מר עוקבא אמר לאפוקי עצי אשרה מאן דאמר דם נדה כ"ש עצי אשרה מאן דאמר עצי אשרה אבל דם נדה מצנע ליה לשונרא ואידך כיון דחלשא לא מצנע ליה אמר רבי יוסי בר חנינא האי דלא כר"ש דאי כר"ש האמר [ר]לא אמרו כל השיעורין הללו אלא למצניעיהן: וכל שאינו כשר להצניע: א"ר

משום צובע. שצובע את הבשר של בית השחיטה ולקמן מפרש אמאי מיכוין לצובעו. וצביעה הואי במשכן אב מלאכה: **משום נטילת נשמה.** דנטילת נשמה הואי במשכן באילים מאדמים ותחש וחלזון(ו): **אף משום צביעה.** ונפקא מינה לחיוביה תרתי: **מילתא דאמרי אימא כו'.** דבר תימה אמרתי להזכיר צביעה בשחיטה צריך אני לומר בו דבר טעם דלא ליתו דרי בתראי השומעים וליחכו עלי: **צובע בשר במאי ניחא ליה.** להאי שוחט בצביעת הבשר היינו אוכלא ואני אומר בו טעם: **ניחא ליה דלתווס בית השחיטה בדמא.** שיהא צבוע בדם: **כי היכי דניחזוייה אינשי.** שנשחטה היום וניתו ונזבנו: **היינו מולח היינו מעבד.** אטו מליחה לאו צורך עיבוד הוא: **ועייל שירטוט.** לפי שדרך הרצענין כשהוא בא לחתכו משרטטו תחלה כפי מה שהוא רוצה להאריך ולהרחיב ולקצר החיתוך ואחר כך מעביר הסכין דרך השירטוט וכן בעורות המשכן כשחתכום: **דקבעי ליה לאורחא.** שמולחה הרבה: **השף בין העמודים.** כגון עמודי אכסדראות שעשוים חלונות חלונות ונסמכין בחלונות בין עמוד לעמוד והשף שם בקרקעית הבנין שנשענין עליו כדי שיהא חלק חייב משום ממחק: **המגרר ראשי כלונסות.** שיהו ראשיהן שוין וחלקין: **ממרח רטיה.** מחליק תחבושת על המכה: **מסתת את האבן.** לאחר שנעקרה מן ההר ונתלבה מחליקה: **משום מכה בפטיש.** שהוא גמר מלאכה: **הצר (ב) בכלי צורה.** בכלי שעומד לכך לנאותו: **מנפח בכלי זכוכית.** כשהותך נעשה על ידי נפוח: **דשקיל אקופי.** ראשי חוטין התלויין ביריעה במקום קשורין כשניתק בה חוט וקשרוהו וכן קשין וקסמים דקין שנארגו בה בלא מתכוין ונוטלין אותם ממנה לאחר אריגה גמר מלאכה הוא וחייב משום מכה בפטיש: **לכתב אות אחת גדולה כו' פטור.** שבקרשי המשכן שתים היו כותבים אחת בזו ואחת בזו כדי לזווגן כשסותרים אותן: **מחק אות אחת כו' חייב.** שאין מלאכת מחיקה חשובה אלא ע"מ לכתוב והרי יש מקום לשתי אותיות: **אמר רבי מנחם ברבי יוסי.** הא קמ"ל מאן תנא קמא ר' מנחם ברבי יוסי: **לאפוקי מדרבי אליעזר.** דהא אמרן דלא נמנו כאן אלא להודיענו מנין חטאות של העלם אחד ותנא הרי אלו למעוטי שאם עשה תולדותיהם עמהן דאינו מביא עליהן חטאת ודלא כרבי אליעזר דמחייב אתולדה עם האב בכריתות(ז): **שובט.** משוה השתי בכרכר שקורין ריו"ל: **מדקדק.** כשמותח חוט הערב מכה בכרכר עליו במקומות מקומות ליישבו שלא יהא מתוח יותר מדאי שהמתיחה מעכבתו מהתחבר יפה עם הארג: **שובט הרי הוא בכלל מיסך.** דהיינו מיסך ממש שמסדר חוטי השתי: **הרי הוא אורג.** דהיינו אורג ממש ולא דמי לזורה ובורר ומרקד דזה בקשין וזה בצרורות וזה בקמח: **מתני' כל הכשר להצניע.** שהוא מין העשוי לצורך האדם: **ומצניעין כמוהו.** כמות זה כלומר שיש בו שיעור הראוי להצניע: **אין חייב אלא המצניעו.** אם נעשה חביב לאדם זה והצניעו חייב על הוצאתו אם חזר והוציאו אבל אדם אחר אינו חייב עליו דלגביה לאו מלאכה הוא: **גמ' מ"ד דם נדה.** אינו כשר להצניע כ"ש עצי אשרה דלאיסורי הנאה ניתנו ומאיסי וצריך לאבדן: **כיון דחלשא.** המאכיל דם לחתול נעשה חלש אותו חתול: **הא.** דתנא כל הכשר להצניע ויש בו שיעור שרוב בני אדם עשויין להצניע כשיעור הזה חייב כל אדם על הוצאתו ואפילו אדם עשיר שאין שיעור זה חשוב לו: **דלא כר' שמעון.** לקמן בהמוציא (דף עו:) א"ר

אין עיבוד באוכלין. אין להתיר מכאן מליחת אוכלין דלאסור מדרבנן מליחה בפרק שמונה שרצים (לקמן דף קח:) ואפילו בי"ט אסור בפ"ק דביצה (דף יא.): **השף** בין העמודים בשבת חייב. פירש ר"ת [ב]דשף העור על העמוד כדי להחליקו וכן משמע בירושלמי ורש"י פירש ששף קרקעית שבין עמודי חלונות ולא נהירא: **והמסתת** את האבן כו' חייב משום מכה בפטיש. אבל משום מחתך וממחק לא מיחייב דמיירי שכבר היא מרובעת ומתוקנת אלא שמייפה אותה ועושה בה שירטוטין ויפוי כעין שעושין עכשיו מסתתי האבנים. ר"י וכן ריב"א: **הרי אלו** לאפוקי מדרבי אליעזר דמחייב אתולדה במקום אב. וא"ת מרישא שמעינן לה דתנן העושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת אינו חייב אלא אחת וי"מ דה"ק מעין מלאכה אחת היינו שתי תולדות מאב א' אבל האב ותולדה דידיה מיחייב תרתי קמ"ל: **חסר** אחת לאפוקי מדר' יהודה. תימה דממנינא דרישא שמעינן לה וליכא למימר תנא ושייר [ג]דהא אלו קתני ומיהו הא ליכא לאקשויי דהא מאלו דרישא שמעינן לאפוקי מדר' אליעזר דאיכא למימר דנקט ברישא אלו אבות משום דקאי אדקתני לעיל חייב על כל אב מלאכה וי"ל דממנינא דרישא לא שמעינן לאפוקי מדרבי יהודה דאיכא למימר דלא חשיב אלא מלאכות חשובות אבל שובט ומדקדק אע"ג דמלאכות הן לא קתני להו משום דאינם מבוררות כל כך וכה"ג משני בפ"ק דקדושין (דף טז:) גבי אלו מעניקין להן דכל שיש לו קצבה קתני דבר שאין לו קצבה לא קתני(ט): **לאפוקי** עצי אשרה. דלא כרבי יהודה דאמר בפרק רבי עקיבא (לקמן דף פ.) אף המוציא משמשי ע"ז כל שהוא חייב אלא כת"ק דפליג עליה כן פירש בקונט' התם וקשה לרשב"א הא דקאמר הכא מ"ד דם נדה כ"ש עצי אשרה מנא ליה דילמא סבר כרבי יהודה ומחייב בעצי אשרה שמצניעין אותן לשריפה: **הא** דלא כר' שמעון. פירש בקונטרס הא דתנן כל הכשר כו' שרוב בני אדם עשויים להצניע כשיעור הזה חייב כל אדם על הוצאתו אפילו אדם עשיר שאין שיעור זה חשוב לו משמע מדבריו דלא מחייב ר' שמעון אלא בסתם בני אדם שרגילין להצניעו שאותו שיעור חשוב להן ואפילו לא הצניעו הוא ולקמן פי' לא נאמרו שיעורים שבמשנה אלא למצניעין אותו קודם לכן וחזר המצניע והוציאו משמע דוקא בהצניעו חייב ואומר ר"י דיש ליישב פירושו דמה שמצריך

עין משפט
נר מצוה

סב א ב ג מיי' פי"א מהלכות שבת הלכה ה סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן שכא סעיף ה:
סב [א] [מיי' פי"ו מהל' שבת הלכה א ופי"א הלכה יח]:
סב [ג] [מיי' פי"א שם הלכה ו]:
סג ד מיי' שם הלכה ז:
סד ה מיי' שם הלכה ו ופכ"ג הלכה יא טור שו"ע או"ח סימן שכח סעיף כו:
סה ו מיי' פ"י מהלכות שבת הלכה יח:
סו ז שם הלכה טז:
סז ח מיי' שם הלכה יח טוש"ע או"ח סימן שכ סעיף כ:
סח ט י מיי' פי"א מהל' שבת הלכה ט סמג שם טוש"ע או"ח סימן שמ סעיף ג:
סט כ מיי' פי' שם הלכה טו ופכ"ג הלכה ד סמג שם:
ע ל מיי' פ"ו שם הל"ו וח ופ"ז מהל' שגגות הלכה ה:
ע [ל] [מיי' שם פ"ט הלכה יח ועי']:
עא מ נ מיי' פי"ח מהל' שבת הלכה כב:

מוסף רש"י

דמחייב על תולדה במקום אב. דאי עביד אב ותולדה דידיה מחייב תרתי חטאות (ב"ק ב.). השובט. מכרכר בכרכר (לקמן צה.). והמדקדק. לאחר שמתח שהוא של ערב מכה בכרכר בב' וג' מקומות, ד"ת מדקדק משוה האריגה, כשיש ב' חוטין כרוכין זה עם זה ומגדלים מן האחר משוה אותם בכרכר או במחט (שם).

רבינו חננאל

אסיקנא ניחא ליה כי היכי דנתווס בית שחיטה דידיה דמא, כי היכי דלידעי אינשי דחי הוה, וכי היכי (דניחה) [דנחזיה] אינשי דנשחט הוא ויקאתי למזבן מיניה ולא יימרו של נבילה הוא. והא דאמר רב משום צובע, הכי קאמר תרא משום נטילת נשמה דהא בהדיא תנן באבות מלאכות השוחט, וסבר רב השוחט בשבת חייב שתים אחת משום נטילת נשמה ואחת משום צובע, והוא אב (אחר) [אחר]. והמולחו והמעבדו. אקשינן דמולח היינו מעבד כדאמרינן לענין חיפה, מליח וקמיח שנמצאת מליחתו עבודו. ופריק ר' יוחנן ור"ל דהמולח והמעבד תרווייהו מלאכת עיבוד נינהו, ותני חדא והוא הדין לאחרינא. אי הכי בצרי להו, צייל שירטוט ושני במתניתין המולחו והמשרטטו. ירושלמי מה עיבוד היה במשכן שהיו משרטטין בעורות. מהו משרטטין, (מהרגלין) [מסרגלין]. מליחת בשר חי בשבת, אם כוונתו לצאת בו לדרך או לאוכלו אחר כמה ימים חייב משום מעבד, אבל לאוכלו ביומו לא, כדרבה בר רב הונא, (דרבה בר רב הונא) [דרבא] דהו לה דאמר אין עיבוד באוכלין. השף בין העמודים. פי' ממחק חייב משום מוחק והוא כמו ממרח את הרטיה, ירושלמי המשכן מה מחיקה היתה במשכן (פי') שהיו שפין העורות ע"ג העמוד. השף את העור ע"ג העמוד חייב משום מוחק.

מסורת הש"ס

א) [צ"ל אסי], ב) [תוספ' פי"ב], ג) לקמן עו: ב"ק ב. כריתות טז., ד) לקמן עו:, ה) לקמן עו., ו) ע"כ סוף לעיל, ז) [דף כח.], ח) [עי' בערוך ערך עקף], ט) [ועי' במה שציינתי בכ"ד בתוס' יבמות פד: ד"ה אלא].

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר ר"ש בר ביסנא אמר ר"ש בן לקיש הצר: (ב) רש"י ד"ה הצר צורה כל"ל ותיבת בכלי נמחק:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה חסר אחת וכו' דהא אלו קתני. כדאי' קידושין דף טו ע"ב:

לעזי רש"י

ריו"ל. כרכר (או כרכד אחד מחלקי נול האורגים).

רבינו חננאל (המשך)

ודומה (למנקב) [למקובן] דתנינן בכמה מקומות. ואם נשארו כגון אילו בבגד ובעל הבגד קפיד עלייהו ושקיל להו בשבת, חייב משום מכה בפטיש. פי' כל דבר שהוא גמר מלאכה נקרא מכה בפטיש. המוחק אות אחת גדולה שיש במקומה שיעור לכתוב ב' אותיות חייב, והכותב אות אחת גדולה שיש במקומה שיעור לכתוב ב' אותיות פטור, זה חומר במוחק מבכותב. אילו אבות מלאכות. לאפוקי מדר' אליעזר דמחייב אתולדה במקום אב, כמו שכבר פרשנוהו למעלה (דף עג.). דכאן דעבד ב' אבות או ב' תולדות משני אבות או אב ותולדה דאב אחר בהעלם אחד חייב בזה אחד וכזה אחד, ואי עביד אב ותולדתו לא מיחייב אלא חדא. ועוד חזר ושנה מ' חסר אחת, לאפוקי מר' יהודה (דאמר) שובט ומדקדק מאבות מלאכות הן. אמרו לו שובט הרי הוא בכלל מיסך, מדקדק בכלל אורג, לפי יש לאורגין עץ או עצם שראשו חד ונקרא (כדבר) [כרכד] ודומה למחט של סקאין, וכך שמו בלשון יון (כדבר) [כרכד]. מעבירו על השתי כשהוא מותח לפני לאריגה ושובט בו החוטין ומקרב [את הקנים] המבדילין בין ב' החוטין העליונים והתחתונים ומיד נוחים להתפרק העליונים מן התחתונים, ונפתח נפש המסכה לירדת בתוכם חוט הערב ואין לה אב אלא הרי הוא בכלל מיסך. והמדקדק, הוא המדקדק על חוט הערב כדי להדחק ולהתחלם עם חבירו וזהו בכלל אריגה. ועוד כלל אחר אמרו כל הכשר להצניע ומצניעין כמוהו, והוציאו בשבת חייב עליו חטאת. כל הכשר להצניע, רב מתנה אמר למעוטי דם נדה שאין חייבין בהוצאתו, וכ"ש איסורי הנאה ועצי אשרה שאין חייבין בהוצאתו. מר עוקבא אמר לאפוקי עצי אשרה, אבל דם נדה חייב כו'. וזה ששנינו כל הכשר להצניע ומצניעין כמוהו, א"ר יוסי בר' חנינא דלא כר' שמעון, דאי ר' שמעון האמר דברים הללו לא נאמרו אלא למצניעיהן. והכין סבירא ליה לר' שמעון לענין המוציא יין כדי מזיגת הכוס, כדי למיעבד כו', וכולן שיעורין

הממרח איספלנית חייב משום מוחק, הגורר ראשי כלונסות חייב משום מחתך, הממרח רטיה חייב משום ממחק, וכן הצר בכלי צורה כל שהוא חייב משום מכה בפטיש, ואע"ג דפליג ר' שמעון (לקמן קג.) ואמר עד שיצייר כל הצורה, יחידאה היא, ואי הדיא צורה [illegible] וכן המנפח בכלי זכוכית חייב משום מכה בפטיש [illegible]

כרביעית. ושיעורין הללו כדי גמיעה וכדי ליתן על הכתית כו', לא נאמרו אלא למצניעיהן, כלומר אם הצניע בחוץ [פחות] משיעורין הללו וע"פ שהוציאו בשבת פטור, ורבנן סבירא להו אם הצניע אדם בחוץ כל שהוא ע"פ שאין כשר להצניע והוציאו בשבת חייב דהא אתשביה בהצנעתו. וזה ששנינו כל שאין כשר להצניע ואין מצניעין כמוהו והוציאו בשבת אין חייב אלא המצניעו, וכי מי לא שהצניע בחוץ אם הוציאו בשיעורין הללו חייב, ואם לא פטור. והוה נמי דתנן המצניע לזרע ולדוגמא ולרפואה והוציאו בשבת חייב עליו כל שהוא, ושאר כל אדם אין חייבין עליו אלא כשיעורו. נמצא ר' שמעון מיקל מדברי חכמים.

א) עי' ערוך ערך עבט א' ועי' דק"ס.